

พระยาตานี

พระยาตานี (ขวัญชัย) เป็นบุตรของนายเค่ง (ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่เดินทางโดยเรือสำเภามาที่เมืองสงขลา ได้แต่งงานกับหญิงสาวเมืองสงขลา มีบุตร ๒ คน คือ นายขวัญชัยกับนายพ่าย) ต่อมานายเค่งได้ช่วยงานราชการ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ โดยการเสนอของพระยาสงขลา (บุญฮ้อย) ซึ่งรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงแต่งตั้งนายเค่งให้เป็นพระมหานุกาปปราบสงคราม ผู้ว่าราชการเมือง“จะนะ” และนายเค่งได้ถวายนายขวัญชัย บุตรชายคนโตให้เป็นมหาดเล็กของรัชกาลที่ ๑ ที่กรุงเทพฯ ต่อมาพระยาสงขลาได้กราบบังคมทูลขอตัวนายขวัญชัยมหาดเล็กมารับราชการในตำแหน่งปลัดเมืองจะนะ คอยช่วยเหลือพระมหานุกาปปราบสงคราม ผู้เป็นบิดาที่ชราภาพแล้ว โดยนายขวัญชัยได้ให้นายพ่ายน้องชายช่วยกันฝึกอบรมชาวเมืองจะนะทั้งไทยและจีน ให้มีความรู้ความชำนาญในการใช้อาวุธป้องกันตัว

ใน พ.ศ. ๒๓๕๑ เกิดความไม่สงบที่เมืองปัตตานี โดย“ระตูปะกาลัน”มีปัญหาคัดแย้งกับข้าราชการที่เรียกว่า “ลักขมณดาตัน” (ลักขมณดาเป็นตำแหน่งขุนนางไทยสมัยก่อน) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลบริหารบ้านเมืองปัตตานีสมัยนั้น จนถึงขั้นเกิดการต่อสู้กันทางราชการจึงได้ให้นายขวัญชัยปลัดเมืองจะนะไประงับการพิพาทดังกล่าวจนเหตุการณ์สงบด้วยเหตุนี้รัชกาลที่ ๑ จึงมีพระราชดำริให้แบ่งแยกเมืองปัตตานีออกเป็น ๗ หัวเมือง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายขวัญชัยเป็นเจ้าของเมืองปัตตานี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๑

เรียกผู้ว่าราชการเมืองปัตตานี ขึ้นตรงต่อผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา นับเป็นเกียรติประวัติที่นายขวัญชัยคนไทยเชื้อสายจีน (พ่อเป็นจีน แม่เป็นไทย) ได้รับตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองปัตตานี

ผลงานที่พระยาตานี (ขวัญชัย) ได้สร้างไว้ที่เมืองปัตตานี ในช่วงที่เป็นผู้ว่าราชการเมืองนั้นมีมากมาย อาทิ การสำรวจภูมิประเทศเพื่อปักปันเขตแดนเมืองทั้ง ๗ คือ เมืองปัตตานี เมืองยะหริ่ง เมืองหนองจิก เมืองรามัน เมืองระแงะ เมืองสาย และเมืองยะลา ซึ่งต้องใช้เวลานานถึง ๖ เดือนกว่าจะสำเร็จตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๑ นอกจากนี้พระยาตานียังได้ปรับปรุงกิจการท่าเรือให้กลับกลายเป็นศูนย์การค้าแร่ดีบุกเกลือ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทำให้พ่อค้าเรือสำเภาชาวจีน และอีกหลายชาติเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ามากขึ้น ช่วยทำให้เศรษฐกิจของเมืองปัตตานีฟื้นฟูอย่างรวดเร็ว ส่วนผลงานด้านการปกครอง พระยาตานีได้ยึดนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เพื่อขจัดความหวาดระแวงที่มีต่อกัน ทำให้เกิดความรู้สึกที่เป็นมิตรเกิดน้ำหนึ่งใจเดียวในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อพัฒนาบ้านเมือง จนเมืองปัตตานีเจริญก้าวหน้าและเกิดสันติสุข พระยาตานีได้ปกครองเมืองปัตตานีนานประมาณ ๗ ปีเศษ และได้ถึงแก่อนิจกรรมใน พ.ศ. ๒๓๕๘